

Dr. Grandpierre Atila:

Nyelvünk jelentősége, jellemzői és páratlansága – 1. rész

Nyelvünk jelentősége – első közelítésben

Nyelvünk nélkülözhetetlen, alapvető és felmérhetetlenül jelentős kincsünk, olyannyira, mint testünk, lelkünk, életünk, és mint az éltető levegő, aminek jelentőségét rendszerint nem értékeljük, hiszen minden erőfeszítés nélkül elérhető, rendelkezésünkre áll. Életfontosságú, hogy felfigyeljünk nyelvünk értékeire, mert akkor tudunk igazán élni nyelvünk ember-formáló, teljesebb emberré tevő értékeivel, ha tudjuk, mik ezek. Tegyük fel magunkban a kérdést: milyen értéket képvisel számunkra anyanyelvünk, a magyar nyelv?

Ember voltunkat nyelvünknek köszönhetjük. Az ember attól vált emberré, hogy öntudata kigyulladt – és az emberi öntudat a nyelv feltalálásával született meg. Nehéz felmérni, milyen elképesztően hatalmas változást jelentett az emberré válás – de egy biztos: Az emberi nem elnevezése – Homo sapiens, azaz Bölcs ember, a tudásra utal, és tudás nem létezik nyelv nélkül. *Létezik bennünk egy isteni szikra, az értelem és a lélek szikrája, és ez a szikra akkor kap lángra, ha rátalál a nyelvre.* Nyssai Gergely (Diss. XII. Contra Eunomium ed. 1638, II. P. 708) a nyelv keletkezését az Isten által az emberek természetébe oltott logikai tehetségre vezette vissza.

A nyelv nemcsak a fogalmi gondolkodás alapja, gondolataink megfogalmazója és kifejezője, eszköze. A nyelv *tartalma, a nyelvünkben rejlő tudás és szellemi hatóerő* talán még fontosabb: ez az a szemlélet, az a gondolkodásmód, amely a nyelv szóalkotásában, mondatalkotásában, összefüggésrendszerében megnyilvánul, és amely érzelmi- és gondolat-világunkat alapvetően befolyásolja. A nyelv éltető összefüggésrendszere minden egyes érzés- és gondolat-elemünkhöz elér. Hasonlóan ahhoz, ahogy érrendszerünk, idegrendszerünk egész szervezetünk minden sejtjét átjárja és élettél, érzéssel és tettvágygal tölti fel, nyelvünk jelentéssel, lelki-szellemi hatóerővel tölti fel egész lényünket. A nyelv emberi mivoltunk, közösségi lény mivoltunk szellemi magaslatokra felemelője, személyiségünk egyik legfontosabb megformálója. „A magyar nyelv kincsei a szellem és a lélek drágakövei, a magyar ősmúlt kincsei. A magyar szív, ész és tett legkorábbi megnyilvánulásai rögződtek benne, bámulatosan letisztult alakban” – hívják fel a figyelmet Molnár Zsolt és Molnárné Czeglédi Cecília „A tiszta magyar nyelv kincseinek megőrzése és tanítása” című alapvető művükben (megjelent 2009-ben, 28. old.) mindannyiunk életének nyelvünkben rejlő, lélek-nemesítő értékeire.

„Az emberi elme nagyszerű alkotásai között aligha van még egy, mely alapvető fontosságban vetekedhetnék a nyelvvel. A nyelv, gondolataink, érzelmeink kicserélésének ez a mindennapi használatú eszköze mindennemű emberi fejlődésnek egyik legfőbb tényezője, sőt föltétele. Neki köszönhető legnagyobbbrészt, hogy az egymást követő nemzedékek tapasztalatai halmozódhatnak, s az utódokra átszállhatnak. Kétségtelen, hogy a tagolt, hajlékony emberi nyelv *az emberiség legnagyobb szerűbb vívmánya*” – írja Bárczi Géza: „A magyar nyelv életrajza” c. könyvében (a szerző kiemelése – G. A.). Anyanyelvünk, ahogy Czákó Gábor fogalmaz, *„páratlan világmegértő mód- és rendszer”* (A szabir titok, 2013, 95. old.).

„A nyelv tudat-, felfogás- és értékrendszerünket, sőt alapvető magatartásunkat is a bölcsőtől kezdve a legmaradandóbban befolyásolja, vetekedve a szülői-nevelői és általános hatásokkal” – írja Lange Irén (A magyar nyelv sajátosságai hagyománytörő lingvisztikai szempontból. 1999).

A nyelv adománya az a kapocs, mely az emberiség óriás szervezetének minden részét összeköti – hangsúlyozza W. H. J. Bleek „A nyelv eredetéről” című tanulmányában. Hozzátehetjük: a nyelv adománya az a kapocs, amely személyes életünket az emberre jellemző tudati szinten átélhetővé és irányíthatóvá, hivatásunk, vágyaink és terveink megvalósítására alkalmassá teszi. *A nyelvnek döntő jelentősége van az emberi tudás, szellem, művelődés, társadalom minden terén.* Ahogy Herder megfogalmazta, az emberi eszmélés első – és tegyük hozzá: mindmáig legnagyobb jelentőségű - jegye a nyelv feltalálása.

Minden nyelv értékes, különösen azok a nyelvek, amelyek alkalmasak az egész emberi tudás számunkra hozzáférhetővé tételére. Fontos tudnunk, hogy ilyen nyelvből mindössze pár tucat létezik, köztük a magyar nyelv (Balázs Gábor: Magyar nyelvhelyességi lexikon, 2002, 24. old.). Nyelv nélkül sem gondolkodásunk, sem személyiségünk, sem megismerő, alkotó és érző-képességünk nem fejlődne ki az emberi nemet jellemző fokra. A nyelveknek tehát alapvető, emberi mivoltunkat lényeges módon meghatározó, lelkünket-szellemünket felemelő jelentősége van számunkra. A nyelv a megismerés legfőbb eszköze, és a megismerés az emberi nem egyik legszentebb célja és hivatása. A nyelv értékei akkor kapcsolódnak be igazán az életünkbe, ha tudatosítjuk őket magunkban. De milyen értékekről van szó?

A nyelv értékét érzések és gondolatok megfogalmazására és átadására alkalmas volta, a nyelv megalkotásában testet öltött érzések és gondolatok minőségi fejlettsége és életünk számára nyerhető értelme jelenti. Könyvünk ezen fejezetében anyanyelvünk, a magyar nyelv teljesebb felfedezését szeretnénk elősegíteni. Ehhez először is vegyük sorra a magyar nyelv legfőbb jellemzőit.

A magyar nyelv legfőbb jellemzői

Bárczi Géza, egyik legnagyobb nyelvtörténészünk 1975-ben megjelent „A magyar nyelv jelleme” című tanulmányában kimutatja, hogy a magyar nyelv sok vonásában lényegesen különbözik más nyelvektől. Eredményeit igyekeztünk kiegészíteni és értelmi egységekbe csoportosítani. Ennek alapján a magyar nyelv legfőbb jellemzői közül a következőket emeljük ki:

- **Egységlátó (holisztikus) világszemlélet** (lásd Lange Irén: A magyar nyelv sajátosságai hagyománytörő lingvisztikai szempontból, 1999). Példa: 'szabály' és 'szabadság' szavaink egyrészt ellentétes tartalmakat közvetítenek, hiszen a szabály megköt, a szabadság kötetlen; másrészt mindkettő közös gyökere a 'szab' szó – és ez a 'szab' ige – könnyen magunk elé képzelhető, *láttató*. Ha képben gondolkodunk, látjuk, ahogy a szabályt meg-*szab*-ja a szabályhozó, ahogy azt is, hogy aki szab-ad, az maga szab-ja meg, mit tesz. Érdeemes észrevenni a magyar nyelv ezen különös, alapvető sajátosságát, amire Czákó Gábor hívta fel a figyelmet: a magyar nyelv az ellentéteket egyben látja (Beavatás a magyar észjárásba, 2008, 87), a dolgok mélyére látva egységet teremt az ellentétek között (u.ott, 129). Jó példái ennek ikerszavaink, amelyekben a magyar nyelv különösen gazdag: él-hal, kívül-belül, jön-megy.

- **Egységes, következetes, átfogó és lényegkiemelő logikai rendszer**, amely a mondanivaló lényegét emeli ki és ezt állítja az első helyre (Lange Irén 1999). Sőt, mi több, a magyar nyelv egyik leghajmeresztőbb tulajdonsága, hogy a hangoknak szavaink megalkotásában helyi értékük van – mint a matematika egyik vívmányában, a számrendszerekben! Molnár Zsolt és Molnárné Czeglédi Cecília mutatták ki fentebb idézett könyvükben, hogy a szó legelső hangjára a legnagyobb helyiérték, a következőké kisebb, az azután következő még kisebb, és így tovább (2009, 66-67. old.). Nyelvünk ezzel összefüggő sajátossága a tömörség (Bárczi Géza: A magyar nyelv jelleme, 1975, Lange 1999). Világos, hogy a helyi érték feltalása óriási érték a tömörség számára, hiszen a például tízes számrendszerben a tízes helyén álló szám tízszeres értéke a számok rendkívül tömör kifejezését teszi lehetővé – ha a 99-es számot tízes számrendszer nélkül kellene leírunk, 99 jelre lenne szükségünk. Hasonló tömörség jelentkezik a mondatok szintjén is. Amíg az indoeurópai nyelvekben a leglényegesebb mondanivaló a mondat végére kerül, a magyarban a legfontosabb kerül az első helyre, a szórend a fontossági sorrendet tükrözi (Lange 1999). „A magyar azt mondja: zsebemben, a francia: *dans ma poche*, azaz: ben+enyém+zseb. Tehát a francia hallgató először arról értesül, hogy valami, valahol belül van, utána arról, hogy ez a hely kié, s csak a végén derül ki, hogy a kérdéses hely éppen a zseb” – írja Czákó Gábor (2008, 139. old.) Ahhoz, hogy a magyar nyelvben a legfontosabb mondanivaló kerüljön az első helyre, előbb át kell gondolni a mondanivaló egészét, s ennek az egésznek az alapján dől el, melyik elem a legfontosabb a sok közül. *A magyar nyelv lényegkiemelő volta tehát összefügg egységglátó, holisztikus szemléletével.*

- **A tulajdon istenadta volta**: A magyarban nincs habeo-s (bírni) szerkezet [én bírok egy házat - ehelyett: nekem van egy házam; Balázs Géza: A magyar nyelv 36 fő jellemzője, 2002). Amink 'van', az ugyanúgy 'van', mint a bolygók, a csillagok: a Teremtőtől kaptuk. Ezzel szemben például a német szólás szerint "Hast du was, bist du was", jelentése: „Ha birtokolsz valamit, vagy is valaki, azaz nem akárci”. A „Nem a ruha teszi az embert” szólásunkkal ellentétben pedig azt mondja: "A ruha teszi az embert" (Kleider machen Leute) (Lange 1999). Az anyagiak birtoklásának hangsúlyozása helyett a magyar nyelv a lényegeset, életünk lelki, isteni összefüggéseit sem hagyja figyelmen kívül – és ezzel *kiviláglik a tulajdon istenadta szemléletének kapcsolata az egészlátással.*

- **Nyelvünk szemléletes képekre épül**. Mi a magyar nyelven keresztül képekben gondolkodunk, és ez a képies jelleg tanúskodik nyelvünk ősiségéről (Molnos Angéla: A tiszta magyar nyelv fő jellemzői, 2000). Az elvont fogalmak természeti jelenségek megfigyeléséből fakadó, érzékelhető eredete kevésbé homályosult el, mint más nyelvekben (Molnos 2000). A magyar nyelv szemléletében rendkívüli képalkotó erő nyilvánul meg (Balázs Géza: Magyar nyelvhelyességi lexikon. A magyar nyelv 36 fő jellemzője, 2002). A szemléletesség a képekben gondolkodás ismertetőjegye. A képekben gondolkodás az, aminek révén „képben vagyunk”, látjuk az egész képet, mindent, amit tudnunk kell az adott ügyben – tehát *a képekben gondolkodás szorosan összefügg az egészlátással.*

- **Természetközpontú gondolkodás**: *a magyar szóalkotás alapja a szóban kifejezni vágyott, külvilágban vagy belső világunkban lezajló természeti jelenség lényegének megragadása és hangalakba történő természetes, lényeghű átültetése* (Grandpierre K.

Endre: Isteni titok. Ősi hangtan. Jegyzetek. Jelölő és jelölt összefüggései). A nevek adásában a névadók az elnevezendő jelenség természeti tulajdonságait, illetve a jelenséggel kapcsolatban támadt érzéseiket, hangzásait, külső formáikat, megismert erejüket öntötték hangalakba. A látvány átültetése hangalakba a kör négyszögesítéséhez, vagy egy látott képet hallható hanggá átalakító tökéletes „fényorgona” feltalálásához hasonlítható feladat. Sőt, többről is van itt szó, hiszen nemcsak a látványt, hanem nemcsak az egyes jelenségeket, de egy egész jelenségvilágot, sőt, és szintén lényeges, a jelenségek sokszoros összefüggéseit is tükrözi a nyelv. Bár ez emberfeletti feladatnak tűnhet, mégsem lehetetlen. A jelenségek összefüggéseinek értelmezése kétségkívül jelentős értelmi tevékenységet igényel – ha jól meggondoljuk, éppen ez a *tudományos gondolkodás* alapja.

Példa: 'érzés' és 'rezgés' szavunk azonos 'rez' gyöke (vagy töve?), úgy tűnik, azt jelzi, hogy őseink, akik ezeket a szavakat megalkották, az *érzésben* is egyfajta *rezgést* érzékeltek. Lehet, hogy az érzés és a rezgés a valóságban is egylényegű? Ma már tudjuk, az elektromágnesesség tudományának 19. századi felfedezése óta, hogy nemcsak a hang, hanem a fény is rezgés - elektromágneses rezgés, tehát amit látunk, hallunk, érzékelünk, érzünk – az rezgés. És ez nemcsak külső érzékszerveink esetében van így. Az élet folytonos változás belső világunkban, érzéseinkben és gondolatainkban is. Ahogy az élet mint belülről induló, életfenntartó és előrevivő erő (Czuczor Gergely nyomán: *belerő*) hatást gyakorol ránk, testünkre, érzéseinkre, gondolatainkra - rezgés áll elő - így keletkezik a természetes érzés. 'Hangulat' szavunkat a rezgéssel kapcsolatos 'hang' szóból képeztük, és a 'hangulat' szó jelentése érzésvilágunk minőségét jelzi. Ha jó a hangulatunk, akkor jól érezzük magunkat. Ahogy Czákó Gábor észrevette: 'bizsergés' szavunkban a „zizegés”-ből „bizegés”, majd „bizsergés” 'z' hangja jelzi, hogy „*apró mozgás belülről rezget minket*” (A szabir titok. 2013, 132. old). Feltehető, hogy a belső indíttatásra születő érzéseink is egyfajta rezgést hoznak létre szervezetünkben, ahogy ezt például az olvasás közben születő belső rezgések is jelzik. Nyelvünk ily módon akár tudományos kutatási program alapjául is szolgálhat, amennyiben felveti az érzéseink születésével kapcsolatos rezgések vizsgálatának kérdését. S valóban, ahogy Molnár Zsolt és Molnárné Czeglédi Cecília (A magyar nyelv lényege. 2012) megemlíti Hinton, Nichols és Ohala 1994-ben megjelent „Sound symbolism” című könyve nyomán: *belső idegrendszerünkben a hang- és a mozgásérzékelés nagyon közel áll egymáshoz*. Nyelvünk megalakotói, csodamód, mintha tudtak volna erről.

Czeglédi Cecília munkáiban felhívja a figyelmet arra, hogy nyelvünk egyik lényeges sajátossága a természeti jelenség és hangalakja közötti szoros kapcsolat. Fokozatos és mérhető átmenet állítható fel a hang és jelentés szoros összekapcsolódása és a teljesen szokványos, önkényes nyelvhasználat között. A hangtartalommal nem rendelkező érzéki vagy közvetlenül nem érzékelhető jelenségek beszédhangokkal való felidézését hangfestésnek nevezzük. Szavaink hangalakja e szoros kapcsolat révén jelképi erővel bír. A hangszimbolika magában foglalja a hangtartalommal rendelkező jelenségek hangalakba öntését is. A jelentés és hangzás erősíti egymást, közöttük erős összhang van (Czeglédi Cecília: Hangszimbolika a költői nyelvben, 2014).

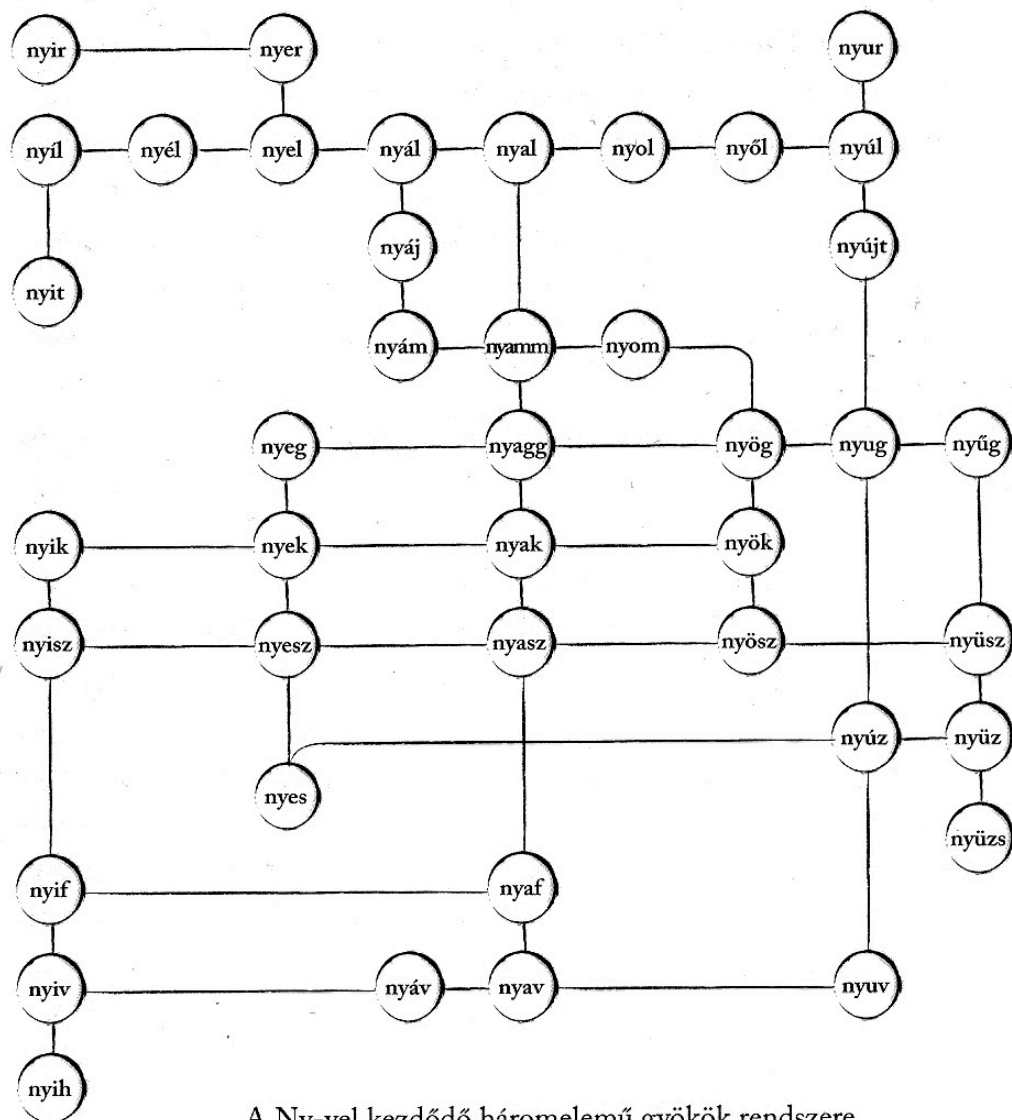
- **A magyar szóalkotás természeti logikája:** szavaink felépítése, szóalkotásunk következetessége, értelme szorosan kapcsolódik a Természet logikájához, a hasonló szavak képzésében olyan összefüggések állnak fent, mint a Természetben. Példa: 'haj' szavunk nemcsak azt fejezi ki, hogy a *haj*, természeténél fogva, *hajlékony*,

*hajlik, hajol, hanem azt is, hogy a haj a hajgumóból **hajt** ki, és miután kihajtott, ugyanúgy egyfajta **héjat**, külső réteget képez fejünkön, mint a kenyéren a kenyér**haj**, a kenyér**héj**.*

- **A magyar nyelv gyökrendszerre épül:** A nyugati nyelvészeti hagyományban a szavakat tekintik a legkisebb, alapvető jelentéstani elemeknek, melyeknek már saját, jól meghatározott, különálló, állandó jelentésük és alakjuk van (Molnár Zsolt és Molnárné Czeglédi Cecília, 2012, 21. old.). Sir John Lyons (1977) híres és számos kiadást megért „Semantics” című jelentéstani alapművében kétségbevonhatatlan tényként kezeli, hogy a ragozó nyelvek mélyebb szintű alkotóelemekből építkeznek. „A ragasztó nyelvek esetében a szóalak egyértelmű és változatlan szóalkotó elemek (morfémák) sorozatára bontható, hasonlóan, ahogy az elválasztó (izoláló) nyelvek szavai állandóak; a ragasztó nyelvek esetén inkább a szóalkotó elemek (a morfémák), mintsem a szavak az alapvető nyelvtani egységek”. Az indoeurópai nyelvek elemi egysége a szó. Szavaikat sokszor csak kötött rendben tehetik egymás után a mondatban. Ezzel szemben a magyarban az értelmi alapegység a hang és a gyök (Molnár Zsolt és Molnárné Czeglédi Cecília, 2009, 235.old.). Ezért a szóalkotás maga is értelemszerű lehet, és ez többlet-értelemmel tölti fel a magyar nyelvet. A szavak jelentése pontosabb, árnyaltabb, kifejezőbb, érzelemgazdagabb lehet, mert a hangokra, gyökre kiterjedő jelentések finomabb árnyalást tesznek lehetővé. Az értelemnek nagyobb tere van a nyelvben, mint más nyelvekben, és ez a magyar szellemet szabadabbá teszi a szóalkotásban (legalábbis a magyar nyelv természete és lehetőségei szerint). A magyar nyelv minden parányi eleme ért-elem-mel bír. Több, mint 2000 gyök (morféma) szolgál építőelemül a magyar nyelv milliónyi szavának. Szavaink gyökei egykor mind önálló, értelmes szavak voltak, de közülük sok jelentése már elhomályosult. Szavaink gyökereiből ragok rügyeznek, képzők képeznek részletekbe menőbb, pontosabb szavakat. Az európai nyelvek nagy részétől az különbözteti meg a magyart, hogy nem nyelvtani esetekben helyezi el a mondatba illeszkedő névszókat, hanem ragozással illeszti be őket a mondatba. A gyökrendszerből felépülő szóbokraink egyedülállóan gazdagok, átfogóak, kiterjednek az egész nyelvre.

- **A magyar szóbokrok természeti logikája.** A szóbokrok felépülésében, kapcsolódásaiban rejlő logika is a Természet logikájának átültetése hangalakba. A jelentések nemcsak egy szálon kapcsolódnak a tárgyhoz, hanem több szálon is, a szó jelentése a különböző összefüggésekben, a mai ember számára váratlanul új- és új oldaláról mutatkozik meg, a mainál sokszor mélyebb, átfogóbb és felemelőbb, léleknedvesítő és értelem-nyitogató tudásról tanúskodva. Filozófiai, vallásos és tudományos szempontból is figyelemre méltó jelentések szoros kapcsolata jellemzi a magyar nyelvet. A szócsaládokat mélyebb értelem fűzi össze. Nyelvünk rendkívül „okos”: gyakori az okok és okozatok ugyanazon hangalakkal kifejezése, például világ-tól (fénytől) látjuk a világot (a Mindenséget, ez az okozat), Nap (ok) nélkül nincs nappal (okozat) stb. Szavaink családokat alkotnak, a családok nemzetségeket, azok pedig jelentésmezőket (Czakó Gábor: Benső Trianon, 2015) – lásd 1. ábránkon.

A leggyakoribb, 1., 2. rokonsági kapcsolat szerint felrajzolhatjuk a Ny-vel kezdődő háromelemű gyökök rendszerét:

A Ny-vel kezdődő háromelemű gyökök rendszere

1. ábra. Képünk Molnár Zsolt és Molnárné Czeglédi Cecília „A magyar nyelv lényege” című könyv 49. oldaláról való. A finn-ugor nyelvészet ezeket a kapcsolatokat figyelmen kívül hagyja. Vajon miféle elme képes egy ilyen logikai hálózatot feltalálni, amelynek elemeit is ugyanennek az elmének kell feltalálnia, úgy, hogy a hangalak a lehető legszorosabb kapcsolatban álljon a jelölt jelenséggel, megragadja annak lényegét, és amelyek között nem egy feltalálása is rendkívüli, szinte emberfeletti szellemi teljesítmény? Hogyan képes ezen háló-elemek feltalálása közben egyszerre figyelembevenni a többi háló-elemmel fennálló kapcsolatot is? Hogyan lehet ennyi jelentést ilyen tömören és ennyire sokszorosán belevarni ősi szavaink hangalakjába? Miféle elme képes erre?

- **A magyar hangrendszer a leggazdagabbak közé tartozik** (Bárczi 1975). Nyelvünk magánhangzókban és mássalhangzókban egyaránt rendkívül gazdag (Bárczi 1975, Balázs 2002). Amíg a finn ábécében 28-29 hang szerepel, nyelvünkben

jóval több, 40. A magyarban a hangok kiejtése világos, a hangzók tisztán megformáltak, hozzávetőleges, elmosódott hangok nincsenek (Bárczi 1975).

- **Képzőink páratlanul gazdagok:** Egyik legértékesebb kincse a magyar nyelvnek képzőink gazdag bősége, mely az árnyalatok oly szivárványát képes megkülönböztetni, hogy annak párját más nyelvben nemigen találjuk (Bárczi 1975). Hatalmas a rag- és névutórendszerünk (Bárczi 1975). A magyar nyelv képzőinek (formativum) dús gazdagságával felülmúl minden ismeretes más nyelvet (Fischer Károly Antal: A magyar történetírás hanyatlása, 1904). Képzőink gazdagsága rendkívüli tömörséget tesz lehetővé. A magyar „látlak” szót például az angol nyelv három szóval fejezi ki: „I see you”, szó szerinti fordításban: ’én lát te’. Egyetlen ’l’ képzőnk a ’lát’ és az ’ak’ között többet mond, mint az angol ’you’, mert a személyes kapcsolatot is kifejezi: ’l’ hangunk jelentése ebben az összefüggésben: téged. A gyökhöz, törzshöz több képző illeszthető szépen sorban, egymás után; nagyon gyakran 5-6-7 lépés hosszú, vagy még hosszabb képzési lánc építhető (Molnár Zsolt, Molnárné Czeglédi Cecília 2012, 9). Képzőink az elme szóalkotási eszközei. Ha a nyelvet az elmével szervesen összefüggő szellemi szervnek tekintjük, akkor a képzőink és egymáshoz illeszthetőségük tömörsége és páratlan gazdagsága olyan látószerveknek tekinthetőek, amelyek nagyobb választéka és egymáshoz csatlakoztatása a szellemi szemlencsék élesebb, pontosabb képalkotását teszi lehetővé. Ha pedig a szavakat az elme olyan eszközeinek tekintjük, amelyekkel az elme a valóságot kisebb egységekre vágja, akkor az „I see you” nehezebb és tompább késnek bizonyul, mint a „látlak”. Ha megbecsüljük, a magyar nyelv képes élesebbé tenni az elmét.

- **Igéink páratlan gyakorisága:** Jellemző, hogy a magyar a helyváltoztatásra több, mint 1158 (ezerszázötvennyolc!) igét tud, addig az utána következő leggazdagabb európai, az olasz mindössze 26-ot (Czakó Gábor: Helyváltoztatást jelentő igéinkről. Beavatás a magyar észjárásba, 2009, 167-174). A magyar nyelv cselekvés-kedvelő; míg más népek a tétlen elégedettséget értékelik, a magyar nyelv logikája örül a cselekvésnek, a jó munkának. „Jó dolgom van”, azaz jó dolgozni-valóm van, ugyanazt jelenti nálunk, mint az angol „I am well” (jól vagyok), a német „Es geht mir gut” (jól megy nekem), a francia „Je me porte bien” (jól vagyok, ld. Molnos Angéla, 2000).

- **Szókincsünk rendkívüli gazdagsága:** A magyar nyelv igen fejlett nyelv, a természet- és társadalomtudományok mindegyike művelhető anyanyelvi szinten; folyamatosan gazdagodik, alkot új kifejezéseket, befogad és szerkezetébe illeszt másokat. A világon csak pár tucat olyan nyelv van, amelyről mindez elmondható (Balázs Géza: Magyar nyelvhelyességi lexikon. A magyarosság kérdései. A magyar nyelv 36 fő jellemzője, 2002). A magyar nyelv beláthatatlan szókincse mintegy 2300 gyökre épül (Czakó Gábor: Magyarok nyomában Juliánusszal). A magyar a világ legnagyobb szókincsű nyelvei közé tartozik (Czakó Gábor: Benső Trianon, 2015).

(folyt. köv.)